

hallintaa harjoitellaan esim. kitara-, basso- tai rumpukerhoissa. Kuorokerhossa harjoitellaan monipuolista laulutaitoa ja tervettä äänenkäyttöä. Soitto- ja laulutaidoissa pitemmälle edistyneet voivat harjoitella yhteissoittoa bändikerhossa.

Musiikinopetuksen tavoitteisiin kuuluu erilaisten soitto- ja lauluesitysten valmistaminen koulun yhteisiin päivänavauksiin ja juhliin.

7.3.13 *Kuvataide*

Perusopetuksen aikaisen kuvataideopetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kuvallista ajattelua, antaa valmiuksia omaan kuvalliseen ilmaisuun sekä tukea esteettisen ja eettisen tietoisuuden kehittymistä. Keskeistä kuvataideopiskelussa on oppia ymmärtämään visuaalisen kulttuurin ilmenemismuotoja: taidetta, mediaa ja ympäristöä.

Kuvataiteen opetuksen lähtökohtana tulee olla kuvallisen ilmaisun ja kuvallisen ajattelun kehittäminen oppilaan lahjakkuustasosta riippumatta. Etsivät, kokeilevat ja tutkivat työtavat poistavat oppimisen esteitä. Elämyksellisyys ja prosessiluonteisuus vähentävät lopputulokseen tähtäävää suorituspainetta. Keskeistä on oppilaan omien ajatusten, mielikuvien, havaintojen ja kysymysten välinen vuorovaikutus. Kuvailmaisulla on mahdollisuus purkaa tunteita, jäsentää tietoa ja etsiä vastauksia. Taidekasvatus on oppilaan kasvun ja kehityksen tukija eli sillä on tärkeä tehtävä oppilaan henkisen hyvinvoinnin vahvistajana. Tärkeää on myös erilaisuuden arvostaminen. Oppilaalle tulee mahdollisuuksien mukaan antaa vapaus valita ilmaisutapa oman persoonansa lähtökohdista.

Kuvataide voidaan jakaa tekemisen ja näkemisen oppimiseen. Tekemisen oppimisen tavoitteena on tutustua ja oppia käyttämään monipuolisesti eri kuvataiteen tekniikoita eli saada välineitä omaan kuvalliseen ilmaisuun. Tavoitteena on kehittää oppilaan luovan ongelmanratkaisun sekä tutkivan oppimisen taitoja. Näkemisen oppimisen tavoitteena on havaintojen ja kuvallisten muistiinpanojen tekeminen ympäristöstä eli opitaan tarkastelemaan kuvataidetta, tutustutaan taidehistoriaan ja tunnistetaan ympäristön esteettisiä arvoja.

Kuvataiteen opetuksessa olennaista on pyrkimys teemallisuuteen, joka mahdollistaa kiireettömän opiskelun ja pitkäjänteisen työskentelyn. Integraatio muiden oppiaineiden kuten historian, ympäristötiedon, musiikin kanssa on suositeltavaa. Myös käsityön opetus voidaan luontevasti integroida kuvataiteen opetukseen, koska monet opetussuunnitelman alueista suosittavat pajatyöskentelyä.

Kuvataiteen opiskelu edellyttää tarkoituksenmukaista oppimisympäristöä, ts. asianmukaisia työtiloja ja työvälineistöä, monipuolista työstettävää materiaalia, alan kirjallisuutta ja TVT-välineistöä.

Arviointi

Arvioinnin kohteena tulee olla oppilaan kokonaisvaltainen toiminta, työskentelyprosessi ja valmis työ. Työn edetessä oppilaan kanssa käytävät keskustelut ovat usein tarpeellisia. Opettaja voi ohjata oppilaan itsearviointia esimerkiksi seuraavilla kysymyksillä:

- Missä onnistuin erityisesti työssäni?
- Minkä koin työssäni vaikeaksi?
- Mitä haluaisin parantaa tai tehdä toisin?
- Mitä opin työtä tehdessäni?
- Mitä haluaisin seuraavaksi oppia?

- Saavutinko itselleni asettamani tavoitteet?

Itsearviointia ja ryhmäarviointia tulee olla riittävän usein, jotta oppilas saa paljon palautetta ja oppii kehittämään toimintaansa. Palautteen annossa on tärkeää erilaisuutta hyväksyvä ilmapiiri. Kannustava palaute rohkaisee oppilasta luovaan ilmaisuun. Oppilaan itsetuntoa kohottaa myös näytteille asetetut työt. Niistä syntyy jälkeenpäinkin keskustelua ja kysymyksiä eli prosessi jatkuu edelleen. Arvioinnin tehtävänä on osaltaan vahvistaa positiivista suhtautumista kuvataiteisiin yleensä. Sanallinen, kannustava arviointi sopii erityisesti kuvataiteeseen, sillä jokaisen luovuudesta löytyy positiivista. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kuvallisen kehityksen vaihe. Tärkeää on kuitenkin arvioinnin rehellisyys, positiivisen palautteen tulee olla ansaittua.

Pitkällä aikavälillä voidaan kuvataiteessa oppimisen ja arvioinnin välineenä käyttää portfoliota. Portfolioon kerätään kaikki oppijakson, teeman tai lukuvuoden aikana tehdyt luonnokset ja valmiit työt. Tavoitteena on, että oppilas oppii tarkastelemaan omaa oppimistaan ja ymmärtää työskentelyn prosessimaisuuden sekä sen, että hän itse voi vaikuttaa oppimiseensa. Portfolion muotoja voivat olla salkku, kansio, kirja, cd-rom, video tai dia- ja valokuvasarja. Portfoliossa tulee näkyväksi prosessi, joka ilmenee luonnoksissa, valmiissa töissä, oppimispäiväkirjoissa ja -raporteissa. Portfolio on myös tärkeä viestittäjä vanhemmille oppilaan vaihtaessa luokkaa, opettajan vaihtuessa tai oppilaan muuttaessa toiseen kouluun.

Kuvataiteen arvioinnin keskeiset osa-alueet:

- Arvioidaan, miten oppilaan työssä toteutuu tavoitteiden suuntaisesti yhtenäisyys yksityiskohdat värivalinnat taitavuus omaperäisyys.
- Arvioidaan oppilaan kykyä keskittyä tehtävään tehdä omia oivalluksia osallistua tehtävästä käytävään keskusteluun itsenäiseen ja ryhmässä työskentelyyn.
- Arvioidaan oppilaan kuvallisen ajattelun kehittymistä kykyä muuntaa havaintoja ja kokemuksia kuviksi.
- Arvioidaan oppilaan kykyä tutkia ja tulkita taideteoksia, median kuvamaailmaa, rakennettu ympäristöä ja luonnonympäristöä sekä ympäristön esinemaailmaa.
- Arvioidaan oppilaan kykyä havainnoida ja arvioida omaa oppimistaan vuorovaikutustilanteita opettajan ja muiden oppilaiden kanssa.

Aihekokonaisuudet

Kaikille oppiaineille yhteiset aihekokonaisuudet ovat kuvataiteessa oppiaineen sisällöissä. Aihekokonaisuuksia käsitellessä voi erityisesti ottaa huomioon paikalliset yhteistyötahot.

Esimerkkejä aihekokonaisuuksien käsittelystä

Ihmisenä kasvaminen	Oma kuvailmaisuus tukee yksilöllisyyttä. Kuvan tekemisen kautta voi ilmentää omaa tunne-elämää ja ajatusmaailmaa sekä ottaa kantaa itselle tärkeisiin asioihin. Samoin erilaisten kuvien tarkastelun avulla voi ymmärtää muiden tunteita ja mielipiteitä. Kuvataiteessa töiden luonteesta usein kuvastuu jatkuvuus, joka kehittää oppilaan pitkäjänteisyyttä. Näin ollen kuvataiteen projekteissa voi nähdä oman kehittymisen konkreettisesti lyhyessäkin ajassa.
Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys	Suomalaiskansallisiin taidearteisiin tutustuminen opettaa kuvan kautta suomalaista kulttuuriperintöä ja nykytaiteen tunteminen kertoo ihmisten tämänhetkisistä ajatuksista. Samoin kuvista voi oppia vieraiden kulttuurien vaihteita. Nykytaide on osa kansainvälistymistä. Se kertoo eri kulttuurien nykyhetkestä ja toimii yhtenä vuorovaikutuskeinona kulttuurien välillä.
Viestintä ja mediataito	Viestintä voi olla omaa kuvallista ilmaisua, kuvien tuottamista. Tämän lisäksi kuvataiteessa annetaan valmiudet kuvan lukemiseen ja kriittiseen tarkasteluun, johon kuuluvat kuva-analyysi, kuvasta keskustelu ja taidekriittikki. Tähän aihekokonaisuuteen on helposti sisällytettävissä kuvataiteen perinteiset osa-alueet: sarjakuva, valokuva, elokuva ja video. Valokuvaa voidaan käsitellä sekä median osana että taiteen muotona, lisäksi tutustutaan valokuvauksen keinoihin ja kuvankäsittelyyn. Elokuva voidaan analysoida, tulkita ja arvioida ja lisäksi tutustua elokuvan kuvakerrontaan, kuvaamiseen

	ja editointiin. Tärkeää on myös tutkia tv-ohjelmia ja analysoida omia katselutottumuksia. Lisää tuottamisen ja analysoinnin mahdollisuuksia kuvataiteeseen antavat Internet, erilaiset kuvankäsittely- ym. tietokoneohjelmat sekä esimerkiksi kotisivujen tekeminen. Kuvataiteessa kuvaviestintä kulkee eri tasoilla: tutustutaan eri kulttuurien kuvamaailmaan ja taidehistorian ja nykytaiteen kuviin, pohditaan taiteen arvostamista ja ymmärtämistä, tutustutaan taidenäyttelyihin sekä omalla paikkakunnalla että Internetissä sekä toimitaan yhteistyössä eri taideinstituutioiden kanssa. Kuvataiteen työn tulokset on mahdollisuus arvioida esimerkiksi portfolioarviointina. Tässä on mahdollisuus käyttää esimerkiksi Riihi-oppimisympäristöä.
Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys	Taide toimii sekä yhteiskunnan tilan kuvastajana ja keskustelufoorumina eri tahojen välillä. Kuvataiteen keinot ovat osana luomassa yrityskuvaa ja brändejä. Kuvataide löytyy myös yrittäjyydestä, sillä kuvataiteen osa-alueet (esim. muotoilu, sommittelu- tai värioppi) kuuluvat eri käsityön ammattialueiden, suunnittelijoiden tai taiteilijoiden työhön.
Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä	Tähän aihekokonaisuuteen liittyy kuvataiteen osalta materiaalien tarkoituksenmukainen ja ekologinen käyttö (esineen elinkaari, materiaalien uusiokäyttö, ympäristömerkki, tuoteseloste), kulutuskritiikki ja omien valintojen merkitys kestäväan kehityksen kannalta.
Turvallisuus ja liikenne	Ympäristön näkeminen ja kokeminen, eritasoinen havaitseminen kuuluu osana kuvataiteen sisältöihin. Erilaiset muoto- ja värisymbolit kuuluvat olennaisena osana liikenne- ja turvallisuuskasvatukseen.
Teknologia ja ihminen	Uuden teknologian käyttö kuvan tekemisessä on osa kuvataiteen opetussuunnitelmaa, digitaalinen kuva ja videokuva, kuvankäsittely- ja editointiohjelmat sekä niiden myötä kuvamanipulaatio. Kuvataiteessa on mahdollisuus tehdä itse ja tulkita kuvaa vastuullisesti ja kriittisesti. Erityisen tärkeäksi muodostuu tekijänoikeuksien ymmärtäminen.

Tavoitteet ja sisällöt

Vuosiluokat 1–2

Kuvataiteen opetuksessa tulee harjoittaa monipuolisesti aistihavaintojen tekoa ja mielikuvituksen käyttöä. Lähestymistapa on leikinomainen. Kuvailmaisun perustaidot sekä kuvataiteelle ominaisten työtapojen ja materiaalien käyttö ovat opetuksen perussisältöä. Opetuksessa painotetaan kuvataiteellista prosessia, jonka osia ovat suunnittelu, luonnostelu, työn toteuttaminen ja arviointi. Oppilasta kannustetaan töidensä viimeistelyyn ja niiden säilyttämiseen.

Taulukoiden esimerkit ovat mahdollisuuksia, joita opettajat voivat käyttää opettaessaan kyseistä asiaa. Kaikkia taulukoiden esimerkkejä ei tarvitse käyttää.

Tavoitteet

Oppilas

- oppii ilmaisussa tarvittavia taitoja ja tietoja: tekee havaintoja ja pohtii niitä
- harjoittelee luovaa ongelmaratkaisua ja käyttää mielikuvitusta
- saa elämyksiä ja uusia kokemuksia kuvan tekemisessä ja rakentelussa
- oppii kuvataiteen eri tekniikoita ja tutustuu erilaisiin materiaaleihin
- tutustuu kuvataiteen keskeisiin käsitteisiin
- oppii tarkastelemaan töitä ja keskustelemaan niistä
- tutustuu erilaisiin näkemyksiin taiteesta ja kuvallisesta viestinnästä
- oppii ymmärtämään todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja
- tutustuu kotipaikkansa taiteeseen, rakennuksiin ja luonnonympäristöön

Sisällöt

Kuvailmaisu ja kuvallinen ajattelu

Tekniikka	Keskeistä	Esimerkkejä
Piirustus	erilaisten piirtimien käyttö	lyijykynä, hiili, värikynät, tussit, vahaliidut luonnostelu
Maalaus	eri maalaustekniikoiden käyttö sopivan maalauspohjan valinta	vesiväri, valmispeitevärit, pastelliliidut, sekatekniikat (batiikkitekniikka ym.) ja kollaasi paperin kestävyys ja karheus eri laaduissa (esim. koulupaperi, litoposter) akvarellipaperi, pahvit pää- ja välivärit, vastavärit, lämpimät ja kylmät värit
Grafiikka	erilaisten painomenetelmien käyttö työvälineiden ja työvaiheiden nimitykset painotuotteen erottaminen maalauksesta/piirroksesta	leimasinpainanta, kohopainomenetelmät (lino, collagrafia, pressprint) , monotypia ja kaavainpainanta tela, painolaatta, vedos, vedostaminen, vedosten merkitseminen
Keramiikka ja kuvanveisto	saven työstön perusteet rakentelun ja muovailun materiaaleja ja keinoja kuvanveiston perinteet	peukalo-, makkara- ja levytekniikka pahvit, paperimassa, rautalanka, puu, kierrätysmateriaalit, romutavara, luonnonmateriaalit , muovailuvaha, lumi liittäminen, punominen, taitteleminen jne. materiaalit: savi, puu, kivi, metalli käsitteistöä: mm. massa, rytmi, reliefi tekniikoita: lisäys ja poistotekniikat

Taiteentuntemus ja kulttuurinen osaaminen

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
Kuvataiteen tarkastelu	taideteosten tarkastelu ja niistä keskustelu	tutustuminen taidenäyttelyihin ja kirjojen taidekuviin
	erilaisen taiteen arvostaminen ja ymmärtäminen	taiteen eri tekniikat eri maiden taide
	omien töiden arvostaminen	viimeistely, säilytys, näyttelyn rakentaminen

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
Rakennettu ympäristö ja luonnonympäristö	rakennetun ja luonnonympäristön erottaminen toisistaan	erilaiset rakennukset ihmisen kädenjälki luonnossa (viljely, tiestö)
	lähiympäristöön tutustuminen	kodin ja koulun ympäristö (rakennukset, metsät, polut jne.) oma huone majan rakentaminen
	ympäristön esteettiset, eettiset ja ekologiset arvot	
	pienoismallit	pahvi- ja tikkutalot
Muotoilu	kodin ja koulun esineympäristöön tutustuminen	kaunis ja ruma esine tarpeellinen ja turha esine
	käsityön ja teollisesti valmistetun esineen erottaminen toisistaan	oman esineen suunnittelu

Media ja kuvaviestintä

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
Erilaiset kuvat	valokuva, elokuva, sarjakuva, uutiskuva, mainoskuva ja taidekuva televisio-ohjelmat	tutustutaan erilaisiin kuviin verrataan erilaisten kuvien ominaisuuksia kuvan ja tekstin yhdistäminen omien TV-katselutottumusten analysointia
Sarjakuva	sarjakuvan keinot ja tekeminen	luetaan ja piirretään sarjakuvaa

Vuosiluokat 3–4

Kuvataiteen opetuksessa tulee harjoittaa monipuolisesti aistihavaintojen tekoa ja mielikuvituksen käyttöä. Lähestymistapa on leikinomainen. Kuvailmaisun perustaidot sekä kuvataiteelle ominaisten työtapojen ja materiaalien käyttö ovat opetuksen perussisältöä. Opetuksessa painotetaan kuvataiteellista prosessia, jonka osia ovat suunnittelu, luonnostelu, työn toteuttaminen ja arviointi. Oppilasta kannustetaan töidensä viimeistelyyn ja niiden säilyttämiseen.

Taulukoiden esimerkit ovat mahdollisuuksia, joita opettajat voivat käyttää opettaessaan kyseistä asiaa. Kaikkia taulukoiden esimerkkejä ei tarvitse käyttää.

Tavoitteet

Oppilas

- oppii asettamaan itselleen tavoitteita, tekemään valintoja sekä perustelemaan niitä
- oppii tuntemaan ja käyttämään tarkoituksenmukaisesti erilaisia materiaaleja kuvan tekemisessä ja rakentelussa
- oppii hahmottamaan tilaa
- oppii tarkastelemaan taidetta ja kuvallista viestintää ja arvostamaan niissä erilaisia näkemyksiä
- tutustuu nykytaiteeseen ja oululaisten taiteilijoiden töihin
- oppii käyttämään kuvataiteellisia käsitteitä
- oppii nauttimaan taiteesta

Sisällöt

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

Tekniikka	Keskeistä	Esimerkkejä
Piirustus	erilaisten piirtimien monipuolinen käyttö	lyijykynän eri vahvuudet, hiili, värikynät, grafiittikynä, tussit, vahaliidut luonnostelu
Maalaus	eri maalaustekniikoiden monipuolinen käyttö sopivan maalaus pohjan valinta värioppi	laveeraaminen, vesiväri, guassi, tussi, valmispeitevärit, pastelliliidut, akryyli, sekatekniikat (batiikkitekniikka ym.) ja kollaasi, paperin kestävyys ja karheus eri laaduissa (esim. koulupaperi, litoposter, akvarellipaperi) pää- ja välivärit, vastavärit, lämpimät ja kylmät värit
Grafiikka	erilaisten painomenetelmien käyttö työvälineiden ja työvaiheiden nimitykset painotuotteen erottaminen maalauksesta/piirroksista	leimasinpainanta, kohopainomenetelmät (lino, collagrafia, carborundum, pressprint, puupiirros), monotypia ja kaavainpainanta tela, painolaatta, vedos, vedostaminen, vedosten merkitseminen
Keramiikka ja kuvanveisto	saven työstön perusteet rakentelun ja muovailun materiaaleja ja keinoja kuvanveiston perinteet	peukalointi, makkaratekniikka, levytekniikka paperimassa, muovailuvaha, selluvilla, kipsi, rautalanka, puu, lumi, kierrätysmateriaalit, romutavara, luonnonmateriaalit liittäminen, punominen, taitteleminen jne. materiaalit: savi, puu, kivi, metalli käsitteistöä: mm. massa, volyyymi, rytmi, reliefi lisäys ja poistotekniikat, valaminen
Muut ilmaisukeinot	tilataide taide ympäristössä ympäristötaide kuvallisen median teknologian ja materiaalien käyttö ilmaisun välineinä	installaatiot, liike, ääni ja valo osana teosta lähiympäristön taideteokset taiteen keinoin rakennetun ja luonnon ympäristön tutkimista, hahmottamista ja siihen vaikuttamista (taiteilijoita ja esimerkkejä) valokuva, elokuva, digitaalinen kuva, videoteokset, kopiokone ilmaisun apuna, leikemateriaali esim. lehdistä

Taiteentuntemus ja kulttuurinen osaaminen

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
------	-----------	-------------

Kuvataiteen tarkastelu	taideteosten tarkastelu ja niistä keskustelu	tutustuminen taidenäyttelyihin ja -museoihin kirjojen taidekuvat
	kuvataiteen käsitteistöön tutustuminen	
	suomalaiskansallisiin taideaarteisiin tutustuminen	
	taiteilijan työhön tutustuminen hyödyntäen paikallisia yhteistyötahoja.	keskusteleminen taiteilijan/taidemuseon tai taidegallerian työntekijän kanssa
	monenlaisen taiteen arvostaminen ja ymmärtäminen	taiteen eri tekniikat eri maiden taide
	omien töiden arvostaminen	viimeistely, kehystys, säilytys, näyttelyn rakentaminen

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
Rakennettu- ja luonnonympäristö	rakennetun ja luonnonympäristön erottaminen toisistaan	erilaiset rakennukset ihmisen kädenjälki luonnossa rakennetun ja luonnonympäristön vuorovaikutus
	lähiympäristöön tutustuminen ja sen suunnittelua	luokkahuone koulupiha, oma koti, asuinalue
	ympäristön esteettiset, eettiset ja ekologiset arvot	
	pienoismallit	rakennuksia ympäristöineen
	arkkitehtuurin perinteitä	suomalainen kulttuurimaisema tärkeimpiä suomalaisia kulttuurirakennuksia ja niiden tunnuspiirteitä
Muotoilu ja esinekulttuuri	kodin ja koulun esineympäristöön tutustuminen	esineiden vertailua
	käsityön ja teollisesti valmistetun esineen erottaminen toisistaan	oman esineen suunnittelu esineiden vertailua
	materiaalien tarkoituksenmukainen ja ekologinen käyttö	esineen elinkaari, materiaalien uusiokäyttö, ympäristömerkki, tuoteseloste
	kulutuskritiikki	omien valintojen merkitys kestävän kehityksen kannalta

Media ja kuvaviestintä

Tekniikka	Keskeistä	Esimerkkejä
Valokuvaus	valokuva mediassa ja taiteena valokuva oman elämän kuvittajana	uutiskuvan, mainoskuvan, muotokuvan ja taidekuvan ominaisuudet ja symboliikka mustavalkokuva, värikuva, diakuva, digitaalinen kuva mahdollisuuksien mukaan valokuvan kehitys valmiiden valokuvien tarkastelu
Elokuva ja video	elokuvan ja videokuvauksen perusteita elokuvan analysointia	kuvanrajaaminen kuvakulmat, kuvakerronta, kuvakoot, tehosteet, animaatio
Televisio viestintävälineenä	televisio-ohjelmien ja omien katselutottumusten analysointia televisiomainonnan keinot	
Graafinen suunnittelu	kuvan ja tekstin yhdistäminen kuvitus ja taitto merkit, tuotemerkit	kuvakollaasi
Sarjakuva	sarjakuvan ilmaisukeinoja ja tyylejä	kuvakulmat, kuvakerronta, kuvakoot

Vuosiluokat 5–6

Tavoitteet edellisiä syventäen

Taulukoiden esimerkit ovat mahdollisuuksia, joita opettajat voivat käyttää opettaessaan kyseistä asiaa, kaikkia taulukoiden esimerkkejä ei tarvitse käyttää.

Oppilas

oppii käyttämään kuvataiteen keskeisiä käsitteitä keskustellessaan kuvista tarkastelee ja arvioi taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä eri näkökulmista oppii tuntemaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja ja käyttämään keskeisiä kuvaviestinnän välineitä
tutustuu taidehistoriassa suomalaisen kultakauden ajan taiteeseen ja alustavasti keskeisimpiin tyyliin.
löytää ja tunnistaa erilaisia esteettisiä arvoja
arvioi omaa ja toisten kuvallista ilmaisua ja työtapoja.

Sisällöt

Kuvailmaisussa rohkaistaan oppilasta ilmaisemaan itseään, omia havaintojaan, ajatuksiaan ja mielikuviaan, erilaisin kuvallisin keinoin. Kuvallisessa ilmaisussa käytetään hyväksi opittuja tietoja

- sommittelun elementeistä (esim. viiva, väri, muoto)
- kuvallisista muuttujista (esim. piste, viiva, pinta, tekstuuri, valo ja varjo, tila)
- väreistä (pää- ja välivärit, värin taittaminen ja murtaminen, kylmät ja lämpimät värit) ja
- kuvataiteen tyyleistä ja symboleista.

Oma työskentelyprosessi pyritään hahmottamaan kokonaisuudessaan: luonnostelusta itse työn tekemiseen, työn tarkasteluun ja siitä keskusteluun. Keskustelussa hyödynnetään kuvataiteen käsitteistöä.

Kuvailmaisu ja kuvallinen ajattelu

Tekniikat	Keskeistä	Esimerkkejä
Piirustus	erilaisten piirtimien monipuolinen käyttö	lyijykynän eri vahvuudet, hiili, värikynät, grafiittikynä, tussit, vahaliidut jne.
Maalaus	eri maalaustekniikoiden monipuolinen käyttö sopivan maalauspohjan valinta	vesiväri, guassi, tussi, valmispeitevärit, pastelliliidut, akryyli, sekatekniikat (batiikkitekniikka ym.) ja kollaasi paperin kestävyys ja karheus eri laaduissa; esim. koulupaperi, litoposter, akvarellipaperi
Grafiikka	erilaisten painomenetelmien käyttö työvälineiden ja työvaiheiden nimitykset painotuotteen erottaminen maalauksesta/piirroksista	leimasinpainanta, kohopainomenetelmät (lino, collagrafia, carborundum, pressprint, puupiirros), monotypia ja kaavainpainanta tela, painolaatta, vedos, vedostaminen, vedosten merkitseminen
Keramiikka ja kuvanveisto	saven työstön perusteet rakentelun ja muovailun materiaaleja ja keinoja kuvanveiston perinteet	peukalointi, makkaratekniikka, levytekniikka paperimassa, muovailuvaha, selluvilla, kipsi, rautalanka, puu, lumi, kierrätysmateriaalit, romutavara, luonnonmateriaalit liittäminen, punominen, taitteleminen jne. materiaalit : savi, puu, kivi, metalli käsitteistöä: mm. massa, volyyymi, rytmi, reliefi tekniikoita: lisäys ja poistotekniikat, valaminen
Muut ilmaisukeinot	tilataide taide ympäristössä ympäristötaide	installaatiot, liike, ääni ja valo osana teosta lähiympäristön taideteokset taiteen keinoin rakennetun ja luonnon ympäristön

	kuvallisen median teknologian ja materiaalien käyttö ilmaisun välineinä	tutkimista, hahmottamista ja siihen vaikuttamista (taiteilijoita ja esimerkkejä) valokuva, elokuva, digitaalinen kuva, videoteokset, kopiokone ilmaisun apuna, leikemateriaali esim. lehdistä.
--	---	---

Taiteentuntemus ja kulttuurinen osaaminen

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
Kuvataiteen tarkastelu	taideteosten tarkastelu ja niistä keskustelu	tutustuminen taidenäyttelyihin ja museoihin, kirjojen taidekuvat, taideteosten sanoman pohtiminen
	oman tekemisen kautta tutustuminen eri kulttuurien kuvamaailmaan, taidehistoriaan ja nykyaikaiseen	taidekuvasuurennot
	taidehistorian tyylisuuntia ja ilmiöitä meillä ja muualla	ismit, kuvasymboliikka (mm. väri- ja muutosymboliikka) nykyaikainen taide, suomalais-kansallisia mestareita ja teoksia
	taiteilijan työhön tutustuminen hyödyntäen paikallisia yhteistyötahoja.	keskusteleminen taiteilijan/taidemuseon tai taidegallerian työntekijän kanssa
	länsimaisen taiteen perinteet	suhteessa johonkin muuhun kulttuuriin (Aasia, Intia, Japani, Etelä-Amerikka tms.)
	monenlaisen taiteen arvostaminen ja ymmärtäminen	taiteen eri tekniikat, eri maiden taide
	omien töiden arvostaminen	viimeistely, kehystys, säilytys, näyttelyn rakentaminen

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
Rakennettu- ja luonnonympäristö	rakennetun ja luonnonympäristön erottaminen toisistaan	ihmisen kädenjälki luonnossa rakennetun ja luonnonympäristön vuorovaikutus
	lähiympäristöön tutustuminen ja sen suunnittelua	luokkahuone, koulupiha, oma koti, asuinalue
	ympäristön esteettiset, eettiset ja ekologiset arvot	
	pienoismallit	rakennuksia ympäristöineen
	arkkitehtuurin perinteitä	suomalainen kulttuurimaisema, tärkeimpiä suomalaisia kulttuurirakennuksia ja niiden tunnuspiirteitä, integrointi historiaan
Muotoilu ja esinekulttuuri	kodin ja koulun esineympäristöön tutustuminen	esineen ja paikan suhde (esim. mikä ero koulun ja kodin esineistöllä)
	käsityön ja teollisesti valmistetun esineen erottaminen toisistaan	oman esineen suunnittelu, esineiden vertailua
	muotoilun tyylisuuntia ja	

	tärkeimpiä suomalaisia edustajia	
	materiaalien tarkoituksenmukainen ja ekologinen käyttö	esineen elinkaari, materiaalien uusiokäyttö, ympäristömerkki, tuoteseloste
	kulutuskritiikki	omien valintojen merkitys kestävän kehityksen kannalta

Media ja kuvaviestintä

Tekniikka	Keskeistä	Esimerkkejä
Valokuvaus	valokuva mediassa ja taiteena teknologia ja valokuva valokuva oman elämän kuvittajana	uutiskuvan dokumenttiarvo, mainoskuva, muotokuva, taidekuva mustavalkokuva, värikuva, diakuva, digitaalinen kuva mahdollisuuksien mukaan valokuvan kehitys erilaiset kamerat ja kuvankäsittely neulanreikäkamera, digitaalinen kuva, kopiokoneen ja tulostinten mahdollisuudet kuvien tuottamisessa ja muokkaamisessa valmiiden valokuvien tarkastelu ja työstö (mm. fotomontaasi)
Elokuva ja video	elokuvakerronnan perusteita elokuvan analysointia videokuvaus videotaide	kuvakulmat, kuvakerronta, kuvakoot, animaatio lajityyppejä, kohtausanalyysi videokameran käyttö, suoraan kameralla leikkaaminen, jälkikäsitteily (editointi kahdella nauhurilla, editointipajalla, tietokoneella)
Televisio viestintävälineenä	televisio-ohjelmien ja omien katselutottumusten analysointia, televisiomainonnan keinot	
Graafinen suunnittelu	kuvan ja sanan yhdistäminen kuvitus, typografia ja taitto mainonnan ilmaisukeinoja ja kanavia merkit, tuotemerkit	
Sarjakuva	sarjakuvan ilmaisukeinoja ja tyylejä	kuvakulmat, kuvakerronta, kuvakoot, tehosteet

Vuosiluokat 7–9

Tavoitteet edellisiä syventäen

- ilmaisee omia havaintoja, mielikuvia, tunteita ja ajatuksia kuvallisin keinoin
- tarkastelee kuvataiteen ilmiöitä ajassa ja eri kulttuureissa
- tutustuu taidehistoriassa länsimaisen taiteen perinteeseen
- tarkastelee omia ja toisten töitä sekä taidekuvia sisällöllisen ja muodollisen analyysin avulla
- käyttää keskeisiä kuvaviestinnän välineitä omien ajatustensa ilmaisemiseen mediassa
- ymmärtää taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- oppii hyödyntämään kulttuuripalveluja ja sähköisiä viestimiä oman työskentelyn, tiedonhankinnan ja elämysten lähteinä.

Taulukoiden esimerkit ovat mahdollisuuksia, joita opettajat voivat käyttää opettaessaan kyseistä asiaa. Kaikkia taulukoiden esimerkkejä ei tarvitse käyttää.

Sisällöt

Kuvailmaisussa rohkaistaan oppilasta ilmaisemaan itseään, omia havaintojaan, ajatuksiaan ja mielikuviaan, erilaisin kuvallisin keinoin. Kuvallisessa ilmaisussa käytetään hyväksi opittuja tietoja

- sommittelun elementeistä (esim. viiva, väri, muoto, tila, liike ja aika sekä kultainen leikkaus)
- kuvallisista muuttujista (esim. piste, viiva, pinta, tekstuuri, valo ja varjo, tila)
- väreistä (pää- ja välivärit, värin taittaminen ja murtaminen, väririnnastukset)
- kuvataiteen tyyleistä ja symboleista.

Oma työskentelyprosessi pyritään hahmottamaan kokonaisuudessaan: luonnostelusta itse työn tekemiseen, työn tarkasteluun ja siitä keskusteluun. Keskustelussa hyödynnetään kuvataiteen käsitteistöä.

Tekniikka	Keskeistä	Esimerkkejä
Piirustus	erilaisten piirtimien monipuolinen käyttö groquis	lyijykynän eri vahvuudet, hiili, värikynät, grafiittikynä, tussit, vahaliidut jne.
Maalaus	eri maalaustekniikoiden monipuolinen käyttö sopivan maalaus pohjan valinta	vesiväri, guassi, tussi, valmispeitevärit, pastelliliidut, akryyli, tempera, sekatekniikat (batiikkitekniikka ym.) ja kollaasi paperin kestävyys ja karheus eri laaduissa; esim. koulupaperi, litoposter, akvarellipaperi, pahvit ja levyt pohjustettuina
Grafiikka	erilaisten painomenetelmien käyttö työvälineiden ja työvaiheiden nimitykset painotuotteen erottaminen maalauksesta/piirroksista	leimasinpainanta, kohopainomenetelmät lino, collagrafia, carborundum, pressprint, puupiirros, monotypia, syväpaino (kuivaneula) ja kaavainpainanta (serigrafia) tela, painolaatta, vedos, vedostaminen, vedosten merkitseminen
Keramiikka ja kuvanveisto	saven työstön perusteet rakentelun ja muovailun materiaaleja ja keinoja kuvanveiston perinteet	peukalointi, makkaratekniikka, levytekniikka, muottitekniikka paperimassa, muovailuvaha, selluvilla, kipsi, rautalanka, puu, lumi, kierrätysmateriaalit, romutavara, luonnonmateriaalit liittäminen, punominen, taitteleminen materiaalit: savi, puu, kivi, metalli käsitteistöä: massa, volyyymi, rytmi, reliefi tekniikoita: lisäys ja poistotekniikat, valaminen
Muut ilmaisukeinot	tilataide taide ympäristössä ympäristötaide kuvallisen median teknologian ja materiaalien käyttö ilmaisun välineinä	installaatiot, liike, ääni ja valo osana teosta lähiympäristön taideteokset taiteen keinoin rakennetun ja luonnonympäristön tutkimista, hahmottamista ja siihen vaikuttamista (taiteilijoita ja esimerkkejä) valokuva, elokuva, digitaalinen kuva, videoteokset, kopiokone ilmaisun apuna, leikemateriaali esim. lehdistä.

Taiteentuntemus ja kulttuurinen osaaminen

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
Kuvataiteen tarkastelu	taideteosten tarkastelu ja niistä keskustelu	tutustuminen taidenäyttelyihin ja -museoihin kirjojen taidekuvat taideteosten sanoman pohtiminen
	oman tekemisen kautta tutustuminen eri kulttuurien kuvamaailmaan,	taidekuvasuurennot

	taidehistoriaan ja nykytaiteeseen	
	taidehistorian tyylisuuntia ja ilmiöitä meillä ja muualla	ismit kuvasymboliikka (mm. väri- ja muotosymboliikka) nykytaide suomalais-kansallisia mestareita ja teoksia
	taiteilijan työhön tutustuminen hyödyntäen paikallisia yhteistyötahoja	keskusteleminen taiteilijan/taidemuseon tai taidegallerian työntekijän kanssa
	länsimaisen taiteen perinteet	suhteessa johonkin muuhun kulttuuriin (Aasia, Intia, Japani, Etelä-Amerikka tms.)
	monenlaisen taiteen arvostaminen ja ymmärtäminen	taiteen eri tekniikat eri maiden taide taiteen merkitys erilaisten elämän ilmiöiden kuvaajana
	taidekriittikki	taidekuvien tarkastelua sisällöllisen ja muodollisen analyysin avulla
	omien töiden arvostaminen	viimeistely, kehystys, säilytys, näyttelyn rakentaminen

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
Rakennettu- ja luonnonympäristö	rakennetun ja luonnonympäristön erottaminen toisistaan	ihmisen kädenjälki luonnossa rakennetun ja luonnonympäristön vuorovaikutus
	lähiympäristöön tutustuminen ja sen suunnittelua	piha asuinalue kaavoitus
	ympäristön esteettiset, eettiset ja ekologiset arvot	
	pienoismallit	rakennuksia ympäristöineen maisemasuunnittelu
	arkkitehtuurin perinteitä	suomalainen kulttuurimaisema tärkeimpiä suomalaisia kulttuurirakennuksia ja niiden tunnuspiirteitä integrointi historiaan
	lähiympäristön rakennustaiteen ajalliset kerrostumat ja keskeisten rakennustyylien tunnuspiirteet	rakennussuojelu, rakennusten elinkaari
Muotoilu ja esinekulttuuri	kodin ja koulun esineympäristöön tutustuminen	esineen ja paikan suhde
	käsityön ja teollisesti valmistetun esineen erottaminen toisistaan	oman esineen suunnittelu esineiden vertailua
	muotoilun tyylisuuntia ja tärkeimpiä suomalaisia edustajia	
	materiaalien tarkoituksenmukainen ja ekologinen käyttö	esineen elinkaari, materiaalien uusiokäyttö, ympäristömerkki, tuoteseloste
	kulutuskriittikki	omien valintojen merkitys kestävästä kehityksestä kannalta

	muotoilun prosessit	suunnittelu, käyttö ja näyttöarvo, teollinen valmistaminen
	tekninen piirtäminen	kohtisuorat projektiot

Media ja kuvaviestintä

	Keskeistä	Esimerkkejä
Valokuvaus	valokuva mediassa ja taiteena valokuvan kehitys pimiötyöskentely (fotogrammi) teknologia ja valokuva valokuva oman elämän kuvittajana	uutiskuvan dokumenttiarvo, mainoskuva, muotokuva, taidekuva mustavalkokuva, värikuva, diakuva, digitaalinen kuva erilaiset kamerat ja kuvankäsittely neulanreikäkamera, digitaalinen kuva, kopiokoneen ja tulostinten mahdollisuudet kuvien tuottamisessa ja muokkaamisessa valmiiden valokuvien tarkastelu ja työstö (mm. fotomontaasi)
Elokuva ja video	elokuvakerronnan perusteita elokuvan analysointia videokuvaus videotaide	kuvakulmat, kuvakerronta, kuvakoot, animaatio, otos, leikkaus lajityyppejä, kohtausanalyysi videokameran käyttö, suoraan kameralla leikkaaminen, jälkikäsitteily (editointi kahdella nauhurilla, editointipajalla, tietokoneella) liikkuva kuva taideteoksena
Televisio viestintävälineenä	televisio-ohjelmien ja omien katselutottumusten analysointia televisiomainonnan keinot	
Graafinen suunnittelu	kuvan ja sanan yhdistäminen mainonnan ilmaisukeinoja ja kanavia merkit, tuotemerkit	kuvitus, typografia ja taitto
Sarjakuva	sarjakuvan ilmaisukeinoja ja tyylejä	kuvakulmat, kuvakerronta, kuvakoot, tehosteet

Paikalliset linkit, yhteistyötahot ja tapahtumat

Opetuksessa voi käyttää apuna erilaista kulttuuritarjontaa. Tarjonnasta löytyy tietoa alla olevista osoitteista sekä Opettajan kulttuurikalenterista. Opettajan kulttuurikalenteriin on koottu tiedot oululaisten taidelaitosten ja kulttuurijärjestöjen toiminnasta. Kalenterissa on tietoa Oulun kaupungissa järjestettävistä näyttelyistä, teatteriesityksistä, konserteista, kulttuuritapahtumista, työpajoista ja koulutuksesta. Opettajan kulttuurikalenteri ilmestyy painettuna kahdesti vuodessa tammikuussa ja elokuussa.

[Arktiset valot](#), Tiernakaupunki Oulu, lumenvaisto; [Elokuvat Oulussa](#); Taiteilijaseuran kotisivut; [Kaleva](#); [Koulun pieni kulttuurikirja](#); Kävelyreitit Oulussa -kirja; Lasten ja nuorten elokuvafestivaalit; Lasten ja nuorten elokuvakoulu; [Lasten ja nuorten teatteripäivät](#); [Musiikkivideofestivaalit](#)
[Nuoriso- ja kulttuurikeskus](#); [Oulun kansainväliset lastenelokuvien festivaalit](#); [Oulun kaupunginkirjasto](#); Oulu-kirja; [Oulun Koulun Kohinaa -lehti](#); [Oulun Taidekoulu](#); [Oulun Taidemuseo](#); [Pohjoinen valokuvakeskus](#); [Pohjois-Pohjanmaan museo](#); [Riihi -oppimisympäristö](#); Sanomalehtiwiikit; Taidegalleriat; [Taikalamppu](#)